

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Reiluus ja kannattavuus- kohtaan kaipaamme näkemystä siitä, miten koko ruokaketjun arvoa kasvatetaan ennen kuin sitä jaetaan. Kyseessä ei ole nollasummapeli.

Myös muut tuoteryhmät kuin luonnontuoteala tulisi tunnistaa, ettei johdeta ajattelua vain tähän melko joskin todella tärkeään kapeaan sektoriin. Esimerkkinä voisi mainita vaikkapa kasviproteiinit sekä kalateollisuuden, joissa on potentiaalia kasvuille ja kannattavuudelle.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Strategiassa on maininta vain kuluttajahinnoista, joka on vain yksi hinnoittelukohta ruoka-alan arvoketjussa. Muita hinnoittelukohtia on mm. alkutuottajien ja teollisuuden välillä, teollisten toimijoiden välillä, teollisuuden ja vähittäiskaupan, ravintoloiden/ruokapalvelujen ym. toimijoiden välillä sekä vähittäiskaupan, ravintoloiden ym. toimijoiden sekä kuluttajien välillä. Reilu ja kannattava ruokaketju luo arvoa kaikille ketjun osapuolille. Tähän tarvitaan laajennusta näkökulmaan: mistä arvonmuodostus tulee

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Ruokaviennin kasvu vaatii teollisuuden investointeja. Investoinnit puolestaan vaativat rahoitusta. Investoinnit ja niiden tukeminen on ehdottomasti nostettava mukaan tähän kohtaan. Investointiympäristön pitkäjänteinen toimivuus ja ennustettavuus sekä sitä tukeva rahoitusympäristö on aivan ensiarvoisen tärkeää tulevaa kasvua ajatellen.

Strategiaan tulisi kirjata, että ruokamaakuva osana maakuva-kokonaisuutta ja ruokaviestintä muodostavat keskeisen valmiuden ruokajärjestelmän kilpailukykyyn ja viennin kasvattamisessa. Tätä työtä tulisi vahvistaa valtion ja järjestöjen yhteisellä pitkäjänteisellä viestintä- ja brändiyhteistyöllä.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Ruoka-alan houkuttelevuutta pitää yllä ruoan ja ruokakulttuurin arvostus, tämä edellyttää ruokaketjun toiminnan riittävää tuntemusta. Arvostuksen lisäämiseksi tarvitaan ruokakasvatusta ja viestintää.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Eläinten hyvinvointi on kilpailuetu vientiympäristössä, ja sen voisi nostaa esiin tässä kohtaa strategiaa.

Myös viestintä kotimaisille kuluttajille olisi nostettavan arvoinen asia. Maassamme tehdään monia asioita erittäin hyvin, mutta suurin osa suomalaisista ei ole sitä vielä sisäistäneet. Nämä asiat tulee nostaa näkyviin mm. ruokaviennin tukemiseen rakennettavassa ruokamaakuvassa ja viestittävä vahvemmin myös kotimarkkinoilla. Tätä varten tarvitaan nykyistä napakammin koordinoitua viestintää samansuuntaisesti yhteistyössä eri toimijoiden kesken (valtio, edunvalvonta, menekinedistämiset, kuluttaja- ja neuvontajärjestöt).

“Ruokajärjestelmän muutokset, esimerkiksi tilakoon kasvu, eivät heikennä eläinten hyvinvointia, lisää niiden välineellistä kohtelua tai eläintautiriskejä.” Näin sanottuna teksti antaa ymmärtää, että tilakoon kasvu automaattisesti heikentää eläintenhyvinvointia. Voisiko tämän asian sanoa positiivisen kautta?

Kappaleen kaksi viimeistä lausetta tuntuu olevan väärässä järjestyksessä.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Hyvä, että asia on nostettu vahvasti strategiassa mukaan. Datatalous liittyy myös kansalliseen kilpailukykyyn ja kilpailuetuun, ja sillä on mahdollisuus tuottaa liiketoimintahyötyjä kansainvälisesti. - > Se taho, joka kuka hallitsee datan hyödyntämisen parhaiten on vahvoilla myös tulevaisuudessa. Maassamme on jo nyt paljon dataa, jota kerätään niin alkututustuksessa kuin ruokaketjun muissa osissa. Tämän datan mallintaminen yhteiseksi lisäarvoksi kansallisella tasolla on iso ponnistus, johon kannattaa panostaa.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Iskunkestävä-sanalla ehdotamme kriisinkestävä.

Toivomme kirjauksia, joissa tunnustetaan, että ruokaketjun avoimuus ja kuluttajaviestintä ovat osa huoltovarmuutta ja kestävä ruokajärjestelmää. Ruoan alkuperän läpinäkyvyys ja jäljitettävyyden vahvistavat ruokajärjestelmän huoltovarmuutta ja kuluttajien luottamusta.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Ehdotamme, että tekstissä mainitaan strategiset investoinnit kuten ravinteiden kierrätys ja omavaraisuusasteen kasvattaminen niin ravinteissa kuin valkuaisrehuissa. Ylipäätään strategiset kohdat tunnistettava.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Tähän ehdotamme kirjausta, jossa todetaan, että ruokaketjun avoimuus ja kuluttajaviestintä ovat osa huoltovarmuutta ja kestäväää ruokajärjestelmää.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Uusimpien tutkimusten mukaan valtaosa suomalaisten aiheuttamista ympäristövaikutuksista osana ruoan kulutusta suuntautuu muualle kuin Suomeen. Vaikka suomalaisen ruokaketjun, varsinkin maatalouden päästöt saadaan alas, se ei vähennä juurikaan suomalaisten kuluttaman ruoan ympäristövaikutuksia, jos tuontiruoan osuus ruokavaliossamme kasvaa. "Hihasta ravisteltuna" suomalaisten syömästä ruoasta ja juomista max noin 50 % on kotimaisista raaka-aineista, vaikka omavaraisuus tuotannossa onkin nykyisellään suhteellisen hyvä.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Myös innovaatiot ja teknologiset ratkaisut nostettava tähän ratkaisuiksi ja niihin on tehtävä investointeja. Samalla pystytään luomaan ilmastoviisaita kilpailuetuja, joiden myötä kansallinen kilpailukyky nousee.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Lause "Suomeen ei tuoda tuotteita ja raaka-aineita, jotka lisäävät luontokatoa" ei ole kovin realistinen. Suomalaiset kuluttavat mm. kahvia eniten maailmassa, kahvin kasvatukseen raivataan sademetsiä, joka aiheuttaa luontokatoa.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

“Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu” muuttaisimme alkamaan “Suomalaisista raaka-aineista valmistettujen maassamme valmistettujen ja pakattujen elintarvikkeiden käyttö...”.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Lauseeseen “E erityisesti lasten ja nuorten ymmärrys ruokajärjestelmästä ja terveyttä tukevista ruokailutottumuksista” lisäisimme kestävyden. Esim. muotoon ”erityisesti lasten ja nuorten ymmärrys ruokajärjestelmästä sekä kestävästä ja terveyttä tukevista ruokailutottumuksista.” Keinovalikoimaan voisi lisätä näkyviin mm. ruokakasvatuksen maatala- ja yritysvierailuineen. Lisäksi voisi mainita esim. kumppanuusmaatalouden, reko-lähiiruokarektaa ja muut tavat joilla ruoantuotantoa voi tuoda lähemmäs kuluttajia ja näin lisätä sekä ruokajärjestelmän tuntemusta että ruoan arvostusta.

Lauseen “Opetusta ruokajärjestelmästä lisätään päiväkodista yliopistoon” alun muuttaisimme: “Ruokakasvatusta ja opetusta ruokajärjestelmästä lisätään...” näin saadaan jo parikymmentä vuotta sitten käyttöönotettu ja hyvin juurtunut termi ”ruokakasvatus”, joka pitää sisällään kokonaisvaltaisen ajatustavan ruoasta ja sen ulottuvuuksista sekä monipuolisista keinoista tukea ruokakansalaisuuteen kasvua.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

Tähän on hyvä saada näkyviin, että ”vaihteleva, monipuolinen sekä sesonginmukainen ruokavalio on sekä terveyden että ympäristön kannalta hyvä valinta”.

Ilmaisu ”Ravitsemusterveys” on erikoinen, sen voisi avata esimerkiksi ”ruoka ja ravitsemus osana kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kestävyys taas herättää kysymään mikä kestävyys - tässä kyse kestävästä ruokavalinnoista.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

Otsikko ”Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria” tuntuu kehäpääelmästä. Ehdotamme muokkausta muotoon: ”Ruoka on osa rikasta ja elävää kulttuuria”. On aika, että ruoka tunnustetaan ja tunnustetaan kulttuurin osa-alueeksi maassamme. Meillä on vahva ja rikas sekä monimuotoinen ruokakulttuuri.

Ruokakulttuuriin tavoitetilaksi toivomme kirjattavan, että ”oman maan ruokakulttuuri on omien kansalaisten arvostamaa”.

Suomalaista ruokakulttuuria on jo pitkään, vuosikymmeniä, leimannut muutos ja maailmalta tulleet maut, eli ilmiö ei ole vain nykypäivää. - tämä lainaus vuon vuonna 2009 julkaistusta *Suomalaisen ruokakulttuurin ulottuvuuksia"-yhteenvedosta.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

Ruokatieto korostaa julkisten ruokapalvelujen ja yhteisöruokailun merkitystä osana kestävästä ruokakulttuurista. Ne toimivat ruokakasvatuksen ja ruokasivistyksen arjen ympäristöinä.

"Ateriat ja yhdessä syöminen ovat ilonpitoa, ruoka ja ateriointi tuottavat makuelämyksiä ja poikivat tarinoita. Tarkasteltaessa ruokaa

kulttuurina kritisoidaankin usein nykyistä ruoan tuotannon teknisyyttä ja syömiseen liitettävää terveellisyysvaatimusta." Lainaus Suomalaisen ruokakulttuurin ulottuvuuksia 2009.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Ruoka-alaa tulee kehittää kokonaisvaltaisesti. Tarvitsemme lisää panoksia kaupallisen toimintaympäristöön, lisää maailmanluokan innovaatioita, kansainvälisen myynnin ja markkinointiosaamisen kehittämiseen merkittäviä lisäpanostuksia jne. Kaiken kaikkiaan tarvitsemme lisää korkealaatuista tekemistä läpi koko ruokasektorin.

Maininnan ansaitsee myös se, että PK-yritysten rahoitusympäristö ei nykyisellään mahdollista kasvua tukevia investointeja. Pk-yrityksien kansainvälisen kasvun tukemiseksi tarvitaan Finnveralta tms. taholta erityistakausjärjestelmä, mikä mahdollistaa pankkien ja muiden yksityisen sektorin rahoittajien rahoituksen myös PK-sektorin yrityksille.

Ehdotamme, että keinovalikoimaan lisätään seuraava: ”Rakennetaan valtakunnallinen ruokaviestintäverkosto, joka kokoaa hallinnon, järjestöt, yritykset ja tutkimuksen viestimään yhteisistä strategisista tavoitteista ja keinoista tavoitteiden saavuttamiseen – kestävän ja kannattavan ruokajärjestelmän puolesta.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Ruokatieto pitää kansallisen ruokastrategian luonnosta kokonaisuutena hyvin linjattuna ja kattavana. Haluamme kuitenkin korostaa, että ruokaviestinnän, ruokakasvatuksen ja kansallisen maakuva- ja brändityön roolia tulisi vahvistaa strategian toimeenpanossa.

Nämä ovat ratkaisevia tekijöitä, jotta strategiset tavoitteet — kuten kuluttajien luottamus, ruoan arvostus, arvonlisän kasvu ja kotimaisen ruoan kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla — toteutuvat käytännössä.

Ehdotamme, että lisätään se, että ruoka-alan ja muidenkin kasvualojen tulee luoda hallinnonalojen rajat ylittäviä yhteistyömalleja, joka mahdollistaa toimialan strategisen, kokonaisvaltaisen kehittämisen ilman viivästyksiä. Päätöksenteko pitää saada pois siiloista ja kaikkien osapuolten tulee pystyä rakentamaan yhteistyöhön keskenään.

Ehdotamme sanastoon lisättäväksi ruokakulttuuri ja ruokakasvatus - nämä kaksi ulottuvuutta ovat kasvun edellytykset ruokasektorilla.

Syväniemi Anni-Mari
Ruokatieto Yhdistys ry